

↑ Urbanistički
plan uređenja
Gornji Kraj –
prometna
mreža, detalj

Željka
Čorak

Batina ima Gornji Kraj

Dragocjeni kulturni krajolik grada Samobora doživljava svoju degradaciju ne samo u stvarnosti, nego, što je još i gore, u projekcijama i planiranju. Budući da javnost obično ostaje isključena iz donošenja planskih dokumenata, ovih je petnaest točaka primjedaba na urbanistički plan Gornjega Kraja dokaz o pravodobnoj participaciji struke u sudbini ovoga dijela naše baštine.

GRADONAČELNIKU GRADA SAMOBORA
GRADSKOM VIJEĆU GRADA SAMOBORA

Primjedbe na urbanistički plan Gornjega Kraja

1. Urbanistički plan zone Gornjega Kraja dio je cjeline grada Samobora, kao što je i grad Samobor dio cjeline zagrebačke regije. Za njegovo razumijevanje i ocjenu potrebno je stoga promatrati ga kao dio tih cjelina.
2. Za milijunski Zagreb sve će važnija privredna grana biti industrija slobodnog vremena i u tom smislu sve će važnija biti ona najbliža područja koja takvu industriju omogućuju.
3. Samobor je za Zagreb najbliži pravi kulturni krajolik, onaj u kojemu se prednosti veoma privlačne prirode spajaju s bogatim kulturnim naslijeđem. Dakako da to ne znači kako Samobor ima postati područje privredne monokulture, nego kako treba da maksimalno potencira i izvlači sve svoje postojeće prednosti.
4. Kao što je Samobor za Zagreb, u makrorelacijama, Wimbledon ili Grinzing, tako je Gornji Kraj s Taborcem za Samobor zona pretapanja u prirodu, s najvećim fondusom vrijednih spomenika kulture.
5. Dok je između dva svjetska rata, izgradnjom naselja drvenih vila, afirmiran vrlo kvalitetan arhitektonsko-urbanistički pristup ovom području, kasnijim lociranjem tvornice čarapa i ostalih industrijskih zdanja oko nje učinjena je velika pogreška u interpretaciji ovog prostora. Ta se pogreška, umjesto da bude uklonjena, razrasta svakim danom sve više.
6. Poslovna zona grada Samobora logično je locirana u ravnici, otvorena svim legalnim i prihvatljivim korisnicima i površinom i razvojnim mogućnostima. Takva zona čini izlišnim zadiranje industrije u najvredniji kulturni krajolik.

7. S tim u vezi ozbiljni je promašaj urbanističkog plana Gornjega Kraja zadržavanje prljave industrije deset minuta pješice od glavnog gradskog trga. Teško je shvatljivo na koji je način mesna industrija mogla biti smještena praktički u sami centar grada, koji sebe vidi u zaista premalom opsegu. Rijeka Gradna pretvorena je na taj način u industrijski kanal, uvjeti života stanovnika dovedeni su do kritične točke (valja se sjetiti nedavnog incidenta s amonijakom).
8. Još je ozbiljniji promašaj ovoga plana prometnica od Rudarske Drage tunelom preko starog kamenoloma u novu poslovnu zonu. Ta prometnica, vodeći niotkuda nizašto, presijeca cjelinu grada Samobora i odvaja ga od njegova pejzažnog konteksta. To je najveća i najteža pogreška koja se razvoju i budućnosti grada može učiniti. Ta prometnica u biti pogoduje samo interesu pogrešno, a valjda i privremeno smještene prljave industrije, dok svim drugim privrednim granama, ugostiteljstvu, turizmu, sportu, rekreaciji – stavlja omču oko vrata.
9. Budućnost Gornjega Kraja valja promatrati u kontinuitetu s Vugrinščakom, u mekom smještaju navedenih ugostiteljskih, sportskih, kulturnih, rekreativnih djelatnosti postupno u vremenu i prostoru do Hamora i Samoborskih slapova. U jednoj ne tako nemogućoj viziji valjalo bi u tu budućnost uključiti osnivanje konzorcija za obnovu samoborskog starog grada, ali ne kao konzervirane romantične ruševine, nego kao zdanja koje bi svojim sadržajima moglo postati žarište industrije slobodnog vremena za velik dio zagrebačke regije.

↓ Dvorac Podolje i njegova okolina, snimila: Željka Čorak

10. U dokumentima za raspravu o ovom urbanističkom planu nije se vidjelo pravo postojeće stanje. Gornji Kraj je, naime, prepun divlje izgradnje, od novih do proširenih industrijskih pogona i do ilegalnih parkirališta na Gradni. Sve to karte nisu prikazale, po čemu bi se dalo zaključiti da nezakonitosti u prostoru službeno ne postoje i da će stoga biti prešutno legalizirane. Još gore. Ne ravna se u ovom dijelu Samobora stvarnost prema zakonu i planu, nego se zakon i plan prilagođuju (divljoj) stvarnosti: takav je slučaj s izgradnjom mosta preko Gradne tik pred opasnim zavojem, u korist mesne industrije a na ugrozu stanovnika.
11. Gradska uprava mora biti svjesna da su uvjeti života stanovnika ovog dijela Samobora u posljednjih nekoliko godina drastično pogoršani, što rezultira odlaskom ljudi i napuštanjem kuća. Na taj način ova će zona zaista biti prepuštena prljavoj industriji, a grad Samobor posljedica će postati svjestan naknadno, ali neizbježno.
12. Napuštanje starih kuća, građevne baštine, nije karakteristično samo za zonu Gornjega Kraja, nego za cijeli Samobor. Njega kulturnim krajolikom ne tvore samo malobrojni spomenici visoke kategorije, nego upravo građevni fundus ambijentalne vrijednosti i povijesnih obilježja. Dakako da je taj problem vrlo složen, ali toliko akutan da će, ako mu se ne pristupi, Samobor ubrzo izgubiti svoje lice i svoj karakter. Uz stvaranje konzorcija za obnovu staroga grada valjalo bi razmisliti o načinu na koji bi grad otkupljivao svoj napušteni stari građevni fond i pretvarao ga u hotelsko-apartmansku ponudu: zdanja ambijentalne vrijednosti obvezuju na čuvanje vanjštine, a omogućuju poželjnu modernizaciju iznutra. Mnogi ljudi danas odustaju od svojih vikendica, ali bi ovakav oblik industrije odmora i evazije itekako mogao naći svoju prođu.
13. Gornji Kraj imao bi biti pozitivni poligon urbanističkih zahvata koji bi afirmirao cjelovitu viziju budućnosti Samobora, a ne samo trenutni, u biti razorni interes pojedinaca koji za grad i nisu ekonomski presudni.
14. U tom smislu trebalo bi revidirati ovaj detaljni plan, a jednako tako i Generalni urbanistički plan Samobora.
15. Pogreške na papiru, ma uz kakav napor, dadu se ispraviti, dok one u prostoru, zajedno s imenima odgovornih, ostaju zauvijek. ✕

SUMMARY: CALL OUT FOR SAMOBOR

Gornji Kraj i Taborec are the oldest parts of Samobor, just below the old town, and present one of the most important examples of cultural landscape in the entire Zagreb region. This zone is currently exposed to violent

industrial construction and equally inadequate architectural planning. The article forms a reaction on the public presentation of the site's architectural planning.

